

Valters Grīviņš. Historia.lv. Piebalgas vēsturiskie krogi.

2024. gadā, īstenojot VKKF un Vidzemes plānošanas reģiona atbalstītu projektu “Vēsturiskie krogi Piebalgas kultūrtelpā”, tika pētīti un fotodokumentēti 9 no Piebalgas kultūrtelpā (Cēsu novada Jaunpiebalgas pagasts, Inešu pagasts, Kaives pagasta austrumu daļa, Vecpiebalgas pagasts, Zosēnu pagasts.) konstatētajiem 22 vēsturiskajiem krogiem un krogu vietām.

Pētījums uzlūkojams kā novitāte, jo krogi, kas līdz ar muižām, baznīcām, apbedījumu vietām, dzirnavām un zemnieku sētām no viduslaikiem līdz pat 20. gadsimta sākumam ir vieni no nozīmīgākajiem lauku kultūrvēsturiskās ainavas elementiem un sociālekonomisko norišu mezgla punktiem, tāpat arī neatņemami ceļu vēstures liecinieki, līdz šim Latvijā pētīti ļoti maz.

Pētījumā tika iekļauti 6 krogi, kas atradušies pie senā Rīgas-Mālpils-Piebalgas-Alūksnes lielceļa un 3, kas novietoti Piebalgas vēsturiskajā centrā pie pilskalna, baznīcas un viduslaiku pils.

Veicot vēsturisko izpēti tika apkopoti dažādi rakstiskie, kartogrāfiskiem un vizuālie avoti un literatūra, galvenokārt izmantojot LNA LVVA, NKMP KMIC, Cēsu un Jaunpiebalgas muzeju fondus kā arī periodika.lv digitalizētos periodiskos izdevumus.

Pētītie krogi tika analizēti, nosakot senāko pieminējumu avotos, pēdējās ēkas būvniecības laiku, celtniecības materiālu, stadulas pievienojuma veidu kroga daļai, ēkas izmantošanu pēc kroga slēgšanas un mūsdienu stāvokli.

Kā interesants atklājums, ko izdevās izdarīt izpētot 17. gs. beigu kartes un 18. gs. vidus arklu revīziju protokolus, minama divu krogu senie nosaukumi, kas laikā gaitā zuduši, nomainoties ar mūsdienās zināmajiem.

Uzmanība tika pievērsta arī krodzinieku dzimtu vēsturei, norādot uz vairākiem pētīto krogu krodzinieku ģimenēs dzimušiem ievērojamiem cilvēkiem – selekcionāru Pēteri Dindoni (1877–1969), jūrskolotāju Jāni Breikšu (1850–1915), pedagogu un rakstnieku Jēkabu Zvaigznīti (1833–1867).

Priekšlasījumā tika norādīts uz krogu vēstures izpēti kā iespēju iegūt jaunas ziņas gan par pašu krogu vēsturi, gan dažādu laikmetu sociālās un ekonomiskās vēstures norisēm vietējā kultūrtelpā.

Pētījuma ietvaros savāktās ziņas, vēsturiskie attēli un mūsdienu situācijas fotofiksācijas materiāli ir apkopoti, sastādot visu 9 krogu aprakstus, kas publicēti vietnē Historia.lv, sadaļā “Vietas”.